
PREDMETNO OZNAČEVANJE S SGC

V tem poglavju so podane splošne smernice za predmetno označevanje in splošna pravila za uporabo predmetnih oznak SGC. V nekaterih primerih so podrobnejša pravila podana tudi pri posameznih področjih in v samih zapisih v obliki opomb o pomenskem obsegu ipd.

Opisane so tudi smernice za podajanje predlogov terminoloških dopolnitev ali sprememb v geslovníku preko posebnega portala.

---

1 SMERNICE ZA PREDMETNO OZNAČEVANJE

1.1 Katere dokumente predmetno označujemo?

1.1.1 Vse vrste dokumentov

Predmetno označujemo vse vrste del ne glede na sistem zapisa (besedilo, slika, zvok ipd.), nosilec (tiskano, avdiovizualno, elektronsko ipd. gradivo) ali bibliografski nivo (monografske publikacije, članki v serijskih publikacijah ipd.).

SGC lahko izjemoma uporabljamo tudi za predmetno označevanje člankov. Ker pa je pri člankih običajno potreben podrobnejši vsebinski opis, kot ga omogoča SGC, izberemo drug način indeksiranja (npr. ključne besede).

1.1.2 Dela z določljivo vsebino

SGC se uporablja za predmetno označevanje pretežno neleposlovnih del, ki imajo določljivo vsebino. Izjemoma lahko predmetno označujemo tudi leposlovna dela, predvsem takšna z izstopajočimi, bolj ali manj domišljjskimi temami, od katerih imajo lahko nekatera tudi dokumentarno vrednost (temeljijo na resničnih osebah, dogodkih ipd.).

<i>Npr. roman na temo neznanih letečih predmetov</i>		
606	□□	a Neznani leteči predmeti 2SGC
609	□□	a Angleški romani 2SGC

Predmetno označevanje se v nekaterih kontekstih uporablja tudi za žanre, npr. književne, glasbene ali filmske zvrsti.

<i>Npr. notni zapis preludija za violino in klavir</i>		
609	□□	a Preludiji (violina in klavir) 2SGC

Del, ki so preveč splošna oz. nimajo določljive vsebine, predmetno ne označujemo (npr. časnik *Delo*, Montaignevi *Eseji*).

1.1.3 Dela svetovne kulturne dediščine

Knjižnih del, ki so del svetovne kulturne dediščine (npr. *Sveto pismo*, *Avesta*, *Iliada*, Machiavellijev *Vladar*) navadno predmetno ne označujemo.

1.2 Katere teme predmetno označujemo?

Predmetne oznake dodeljujemo samo temam, ki obsegajo najmanj petino dela. Pri delih, sestavljenih iz več delov ali vrst gradiva, dodelimo ločene predmetne oznake za posamezne dele ali vrste gradiva, če predstavljajo najmanj petino bibliografske enote in jih štejemo za pomembne.

1.3 Število predmetnih oznak na zapis

Število predmetnih oznak, potrebno za opis določene vsebine, je odvisno od dela, ki ga opisujemo. Včasih zadostuje le ena predmetna oznaka, največkrat pa je treba dodeliti večje število predmetnih oznak. Čeprav zgornja meja ni strogo določena, navadno dodelimo do deset predmetnih oznak.

1.4 Koraki pri predmetnem označevanju

Predmetno označevanje je rezultat postopka v treh korakih:

- vsebinska analiza

Na osnovi pregleda dela ugotovimo njegovo vsebino. Pri tem si pomagamo s kazali, bibliografijami, povzetki ipd.

- identifikacija in izbira glavnih pojmov in tem, ki najbolj natančno opredeljujejo vsebino dela

Identifikacija teh pojmov pogosto ni možna samo na osnovi besed iz naslova (ali podnaslova). Naslov in vsebina se namreč vedno ne skladata. Vsebinska je lahko kompleksnejša od vsebine, ki si jo predstavljamo pod naslovom, naslov sam pa je lahko enigmatičen oz. zavajajoč.

- prevajanje pojmov v izraze izbranega sistema za predmetno označevanje, točneje SGC

To storimo tako, da preiščemo seznam SGC in izberemo ustrezne predmetne oznake v skladu s pravili za predmetno označevanje, ki so opisana v nadaljevanju.

2 PRAVILA ZA PREDMETNO OZNAČEVANJE¹

2.1 Splošno pravilo

Delu, ki ga katalogiziramo, dodelimo eno ali več predmetnih oznak, ki vsebinsko najbolj povzemajo bistvo dela in omogočajo iskanje po najpomembnejših temah. Dodatne predmetne oznake dodelimo tudi za bolj specifične teme, vendar le pod pogojem, da jih delo obravnava v dovolj velikem obsegu.

2.2 Objektivnost

Pri predmetnem označevanju težimo k zvesti in nepristranski predstavitvi vsebine dela, brez etiketiranja ali izražanja osebnih vrednostnih sodb. To dosežemo z ustreznim izborom predmetnih oznak, ki uporabniku ponujajo koristne informacije, skladne z nameni avtorja ali založnika.

2.3 Specifičnost

Predmetne oznake morajo biti načeloma toliko specifične kot teme, ki jih označujejo. V odnosu do teme je predmetna oznaka lahko specifična ali splošna. Tako je na primer navidezno široka predmetna oznaka **Vretenčarji** specifična, kadar jo dodelimo splošnemu delu o vretenčarjih. Na podoben način je specifična tudi ožja predmetna oznaka **Plazilci**, kadar jo dodelimo delu o plazilcih. Če bi jo dodelili delu, ki govori o gadih, pa bi to bila splošna predmetna oznaka.

Istemu delu tudi ne moremo hkrati dodeliti predmetne oznake za splošni pojem in predmetne oznake za ožji pojem, temveč le tisto, ki najbolj natančno povzema vsebino dela.

<i>Npr. delo o pomorskem prevozu</i>		
606	□□	a Pomorski prevoz 2 SGC
<i>< in ne</i>		
606	□□	a Prevoz 2 SGC
606	□□	a Pomorski prevoz 2 SGC >

Način, kako dosežemo specifičnost, je odvisen od razpoložljivih predmetnih oznak in pravil jezika za predmetno označevanje. Predmetno oznako, ki najbolj natančno označuje določeno temo, poiščemo s pregledovanjem po sindetični strukturi SGC.² Če iskane predmetne oznake ne najdemo v geslovniku, ravnamo v skladu s smernicami za oblikovanje novih predmetnih oznak (gl. pogl. 3).

2.4 Doslednost

Doslednost in skladnost pri predmetnem označevanju enakih ali podobnih vsebin zagotovimo z upoštevanjem pravil za predmetno označevanje SGC. Ta so marsikje podana v samih zapisih v obliki opomb o pomenskem obsegu, v kompleksnejših primerih pa so podrobneje opisane še pri posameznih področjih.

¹ V primerih, ki ilustrirajo posamezna pravila, so polja 600–609 v formatu COMARC/B, razvrščena po pomembnosti in ne nujno po rastočem vrstnem redu polj, v katerem se sicer izpisujejo v bibliografskih zapisih.

² Sindetična struktura je mreža med seboj povezanih napotil, ki označujejo semantične odnose med točkami dostopa (predmetnimi oznakami, deskriptorji) v normativni bazi podatkov, tezavru ipd.

Kot pomoč pri predmetnem označevanju enakih ali podobnih vsebin lahko služijo tudi predmetne oznake, dodeljene v skladu s pravili SGC, v obstoječih bibliografskih zapisih.

2.4.1 *Opombe o pomenskem obsegu*

Številni zapisi za predmetne oznake SGC vsebujejo opombe o pomenskem obsegu, ki določajo, v katerem pomenu se posamezna predmetna oznaka uporablja pri predmetnem označevanju, in na ta način pomagajo katalogizatorjem pri izbiri ustrezne predmetne oznake za opis določene vsebine.

V opombah o pomenskem obsegu so podana pojasnila, ki se nanašajo na enega ali več naslednjih vidikov: definicijo, odnos z drugimi predmetnimi oznakami ali uporabo predmetne oznake.

Grške arheološke ostaline

Pod tem geslom najdemo splošna dela o grških arheoloških ostalinah ne glede na to, kje se nahajajo; dela o grških arheoloških ostalinah v določenem kraju, državi ali na širšem/ožjem zemljepisnem območju najdemo pod imenom kraja ipd. in geslom Arheološke ostaline, npr. Grške arheološke ostaline / Vis (Hrvaška ; otok); Grške arheološke ostaline / Italija; Grške arheološke ostaline / Severna Afrika.

Podrobnejša navodila, kako ravnati v različnih podobnih okoliščinah, so pogosto podana v opombah o pomenskem obsegu pod predmetno oznako za osnovni pojem.

Arheološke ostaline

Pod tem geslom najdemo splošna dela o materialnih ostankih starih kultur; pod tem geslom in imenom države ali širšega zemljepisnega območja najdemo tudi dela o arheoloških ostalinah, najdenih na tleh posamezne države ali širšega zemljepisnega območja, npr. Arheološke ostaline / Grčija; Arheološke ostaline / Evropa; pod tem geslom in imenom kraja ali širšega zemljepisnega območja znotraj posamezne države najdemo tudi dela o arheoloških ostalinah, najdenih v določenem kraju ali na širšem zemljepisnem območju znotraj posamezne države, npr. Arheološke ostaline / Ljubljana (Slovenija); Arheološke ostaline / Dolenjska (Slovenija); Arheološke ostaline / Kamniško-Savinjske Alpe (Slovenija). Dela o ostankih izumrlih mest najdemo pod gesli vrste "[Ime izumrlega mesta] (izumrlo mesto)", npr. Delfi (izumrlo mesto). Splošna dela o arheoloških najdiščih najdemo pod Arheološka najdišča. Poročila o arheoloških izkopavanjih najdemo pod Arheološka izkopavanja.

Podobno vlogo kot opombe o pomenskem obsegu imajo tudi opombe v obliki napotila "glej tudi". Takšne opombe nas napotijo na skupine pomensko bližnjih predmetnih oznak, ki so lahko primernejše za opis določenih vsebin.

Arheološke ostaline

Glej tudi gesla za arheološke ostaline, ki se začenjajo s pridevnikom za starodavno državo, civilizacijo, etnično pripadnost, verstvo ali časovno obdobje, npr. Grške arheološke ostaline; Babilonsko-asirske arheološke ostaline; Keltske arheološke ostaline; Budistične arheološke ostaline; Prazgodovinske arheološke ostaline.

2.4.1.1 Posebna navodila, pojasnila, napotila ipd.

Zapisi za predmetne oznake vsebujejo tudi druga koristna pojasnila in napotke za predmetno označevanje, in sicer:

- informativne opombe

Kazuistika

Aplikacija temeljnih moralnih zakonov in naukov ob posameznih praktičnih zgledih in primerih, da se pokaže, kako se je treba odločati ob vprašanih vesti.

Sesalci

Taksonomska razvrstitev: razred

Stara angleščina

Zgodnja oblika angleščine, ki so jo govorili v obdobju 450-1100.

- geografske opombe

Fidži

Država na istoimenskem otočju v Oceaniji; od 1874 britanska kolonija, od 10. 10. 1970 neodvisna država.

Kanal ob Soči (Slovenija ; občina)

Občina v upravni enoti Nova Gorica v Goriški regiji, ustanovljena 1994, prej del občine Nova Gorica; sedež je v Kanalu.

Polarna območja

Območja med tečajnikoma in obema zemeljskima tečajema.

Zgodnjekrščansko središče (Ljubljana, Slovenija)

Ostanki rimske stavbe iz Emone, zgrajene v 1. stoletju, v 4. in 5. stoletju pa prezidane v krščansko molilnico in krstilnico.

- opombe v obliki napotila "glej" (napotilni zapisi)

Ameriške balade

Rabi kombinacijo: Angleške balade + Združene države Amerike

Ameriška književnost v angleščini avtorjev bosansko-hercegovskega porekla

Rabi kombinacijo: Ameriška književnost + Književna dela avtorjev bosansko-hercegovskega porekla

Arhitektura -- 20. stoletje

Rabi kombinacijo: Arhitektura + 1900-1999

Civilizacija -- Indija

Rabi kombinacijo: Civilizacija + Indija

Kitajska -- Zgodovina

Rabi kombinacijo: Kitajska + Zgodovina

Književnosti v več jezikih -- Rusija

Rabi kombinacijo: Književnosti v več jezikih -- Rusija

Recepcija likovne umetnosti

Rabi kombinacijo: Likovna umetnost + Recepcija (umetnost)

Velika Britanija -- 21. stoletje

Rabi kombinacijo: Velika Britanija + 2000-....

Zen in druga verstva

Rabi kombinacijo: Zen + Medverski odnosi

- opombe s splošnimi pojasnjevalnimi napotili (splošni pojasnjevalni zapisi)

Opozicijska gibanja

Glej imena opozicijskih gibanj

Glej gesla vrste "[Pridevnik iz imena vrste gibanja] gibanje", npr. Antiglobalizacijsko gibanje

Glej geslo Protestna gibanja

Glej geslo Opozicija (politične vede)

Glej geslo Politika in vladanje + [Imena držav, zemljepisnih območij, mest ipd.]

2.5 Izčrpnost

Pri predmetnem označevanju sta možna dva različna pristopa:

- povzemanje

S povzemanjem, ki se uporablja na ravni celotnega dela, dodelimo predmetne oznake, ki označujejo splošno vsebino dela.

- izčrpno predmetno označevanje

Izčrpno predmetno označevanje poteka na ravni posameznih delov ali poglavij.

Predmetno označevanje s SGC temelji v prvi vrsti na povzemanju; v nekaterih primerih je lahko tudi bolj izčrpno ali pa je kombinacija obojega.

Splošno pravilo, ki se ga držimo pri povzemanju, je, da ne dodelimo predmetnih oznak za posamezne podteme, če jih zajema že predmetna oznaka za splošno temo.

Npr. delo o gimnastiki na splošno

606 □□ **aGimnastika 2SGC**

*(ne dodelimo predmetnih oznak za posamezne gimnastične discipline, kot so bradlja, drog, konj z ročaji, preskok itd., ki so sicer navedene kot ožji izrazi pod **Gimnastika**)*

Kadar delo obravnava splošno temo, s poudarkom na določeni podtemi ali tipičnem primeru, dodelimo hkrati predmetni oznaki za splošno temo in podtemo oz. tipični primer, pod pogojem, da podtema oz. tipični primer obsega najmanj petino dela.

Npr. delo o denarju, bančništvu in sistemu zlate valute

606 □□ **aBanke in bančništvo 2SGC**

606 □□ **aDenar 2SGC**

606 □□ **aZlati standard 2SGC**

*(delo enakovredno obravnava tri teme; predmetna oznaka **Zlati standard**, ki označuje podtemo, je ožji izraz pod predmetno oznako za splošno temo **Denar**)*

Npr. delo, ki je zgodovinski pregled kmečkih uporov na Slovenskem, s poudarkom na tolminskem uporu iz leta 1713

606 □□ **aKmečki upori 2SGC**

607 □□ **aSlovenija 2SGC**

606 □□ **aZgodovina 2SGC**

608 □□ **a1450-1750 2SGC**

606 □□ **aKmečki upor (Slovenija, 1713) 2SGC**

*(predmetna oznaka **Kmečki upor (Slovenija, 1713)** označuje tipični primer)*

Opomba: Tako ravnamo tudi v primeru predmetne oznake za splošno temo in podtemo, ki sta med seboj v neposrednem hierarhičnem odnosu.

Npr. splošno delo o kozmologiji, ki dokaj obširno obravnava tudi teorijo velikega poka

606 □□ **a**Kozmologija 2SGC

606 □□ **a**Veliki pok 2SGC

*(predmetna oznaka za podtemo **Veliki pok** je ožji izraz pod **Kozmologija**)*

2.6 Posebne okoliščine

Vsebine dela pogosto ni možno opisati z eno samo predmetno oznako. To velja še zlasti v primeru del, ki obravnavajo več kot eno temo ali imajo kompleksno vsebino. Več predmetnih oznak je včasih treba dodeliti celo delom, ki obravnavajo eno samo temo.

V nadaljevanju so podana navodila, kako ravnati pri predmetnem označevanju glede na vrsto vsebine, ki jo obravnava posamezno delo.

2.6.1 *Dela, ki obravnavajo eno temo*

Ločimo naslednje primere:

- obstaja predmetna oznaka, ki natančno označuje vsebino dela

Dodelimo eno predmetno oznako.

Npr. delo o osnovah prostega potapljanja

606 □□ **a**Prosto potapljanje 2SGC

Npr. temeljno delo o geometrijski optiki

606 □□ **a**Geometrijska optika 2SGC

Npr. splošno delo o preučevanju ptic

606 □□ **a**Ornitologija 2SGC

Npr. splošno delo o mobilnih aplikacijah

606 □□ **a**Mobilne aplikacije 2SGC

Npr. delo o budističnem pojmovanju vegetarijanstva

606 □□ **a**Vegetarijanstvo (budizem) 2SGC

- obstaja več predmetnih oznak, od katerih vsaka le delno označuje vsebino dela

Dodelimo dve ali več predmetnih oznak.

Npr. delo o vzdrževanju discipline pri šolskem pouku

606 □□ **a**Vodenje razreda 2SGC

606 □□ **a**Šolska disciplina 2SGC

Npr. delo o ležajih pri avtomobilskih motorjih

606 □□ **a**Avtomobilski motorji 2SGC

606 □□ **a**Ležaji 2SGC

Npr. delo o uporabi mamil med zaporniki

606 □□ **a**Zloraba mamil 2SGC

606 □□ **a**Zaporniki 2SGC

Npr. delo o ameriških pomorskih operacijah med 2. svetovno vojno na pacifiškem bojišču

606 □□ **a**Svetovna vojna (1939-1945) 2SGC

606 □□ **a**Ameriške pomorske operacije 2SGC

607	□□	aTihi ocean 2SGC
-----	----	------------------

- predmetna oznaka za pojem ne obstaja, nove oznake pa tudi ni smiselno oblikovati

Dodelimo predmetno oznako za bolj splošni pojem oz. dve ali več sorodnih predmetnih oznak, od katerih vsaka delno označuje temo.

<i>Npr. delo o ženskah v visokošolskem izobraževanju</i>		
606	□□	aŽenske v vzgoji in izobraževanju 2SGC
606	□□	aVišje in visokošolsko izobraževanje 2SGC
<i>(uporabimo obstoječo oznako za splošni pojem Ženske v vzgoji in izobraževanju; predmetne oznake za ženske v visokošolskem izobraževanju ne oblikujemo)</i>		

<i>Npr. delo o znamenju podgane v kitajskem horoskopu</i>		
606	□□	aHoroskop 2SGC
606	□□	aKitajska astrologija 2SGC
<i>(predmetne oznake za znamenje podgane v kitajskem horoskopu ne oblikujemo)</i>		

- delo obravnava določeno osebo, rodbino, organizacijo, posamezno konstrukcijo ipd.

Poleg predmetne oznake za osebo, rodbino, organizacijo, posamezno konstrukcijo ipd. dodamo tudi predmetno oznako za kategorijo, ki ji pripada entiteta, in če je ustrezno, tudi področje delovanja. Kategorijo dodamo ne glede na to, ali delo obravnava kategorijo kot tako ali ne.

<i>Npr. biografija slikarja Ivana Groharja</i>		
600	□1	aGrohar bIvan f1867-1911 2SGC
606	□□	aSlovenski slikarji 2SGC
606	□□	aSlovensko slikarstvo 2SGC
608	□□	a1860-1920 2SGC
609	□□	aBiografije 2SGC
<i>(predmetna oznaka Slovenski slikarji označuje kategorijo, ki ji pripada slikar Ivan Grohar, predmetna oznaka Slovensko slikarstvo pa področje njegovega delovanja)</i>		

<i>Npr. delo o zgodovini plemiške rodbine Herbersteinov</i>		
602	□□	aHerbersteini cplemiška rodbina 2SGC
606	□□	aPlemstvo 2SGC
607	□□	aAvstrija 2SGC
607	□□	aSlovenija 2SGC
609	□□	aDružinske kronike 2SGC
<i>(predmetna oznaka Plemstvo označuje kategorijo, ki ji pripada rodbina Herbersteinov)</i>		

<i>Npr. delo o ljubljanskem nebotičniku arhitekta Vladimirja Šubica</i>		
601	02	aNebotičnik cLjubljana, Slovenija 2SGC
606	□□	aStolpnice 2SGC
607	□□	aLjubljana (Slovenija) 2SGC
<i>(predmetna oznaka Stolpnice označuje kategorijo, ki ji pripada Nebotičnik kot stavba)</i>		

<i>Npr. delo o vulkanu Etni</i>		
607	□□	aEtna (Italija ; vulkan) 2SGC
606	□□	aVulkani 2SGC
606	□□	aVzpetine 2SGC
607	□□	aItalija 2SGC

(predmetni oznaki **Vulkani in Vzpetine** označujeta kategoriji, ki ji pripada Etna)

Npr. delo o viaduktu Črni Kal

607 □□ **a**Viadukt Črni Kal (Slovenija) 2SGC

606 □□ **a**Viadukti 2SGC

607 □□ **a**Slovenija 2SGC

(predmetna oznaka **Viadukti** označuje kategorijo, ki ji pripada viadukt Črni Kal kot objekt)

2.6.2 Dela, ki obravnavajo več tem

Pri delih, ki obravnavajo več tem, mora vsaka od tem obsegati najmanj eno petino dela.

2.6.2.1 Dela, ki obravnavajo dve ali tri teme

Ločimo naslednje primere:

- delo obravnava dve ali tri ločene teme³

Dodelimo dve ali tri predmetne oznake, ki natančno označujejo vsako od tem.

Npr. delo o bonsaju in japonskih vrtovih

606 □□ **a**Bonsaj 2SGC

606 □□ **a**Japonski vrtovi 2SGC

Npr. delo o mednarodnih financah in vlogi centralnih bank pri določanju denarne politike

606 □□ **a**Mednarodne finance 2SGC

606 □□ **a**Denarna politika 2SGC

606 □□ **a**Centralne banke in bančništvo 2SGC

- delo obravnava dve ali tri podteme; obstaja predmetna oznaka za splošno temo (oz. jo lahko določimo), ki ne zajema več kot treh podtem

Dodelimo predmetno oznako za splošno temo.

Npr. delo o razvezanih materah in očetih

606 □□ **a**Razvezani starši 2SGC

< in ne

606 □□ **a**Razvezane matere 2SGC

606 □□ **a**Razvezani očetje 2SGC >

(predmetni oznaki **Razvezane matere** in **Razvezani očetje** sta edina ožja izraza pod predmetno oznako **Razvezani starši**)

- delo obravnava dve ali tri podteme; obstaja predmetna oznaka za splošno temo, ki zajema več kot tri podteme

Dodelimo predmetno oznako za vsako od podtem.

Npr. delo o značilnostih angleških in francoskih vrtov

606 □□ **a**Angleški vrtovi 2SGC

606 □□ **a**Francoski vrtovi 2SGC

(predmetni oznaki sta navedeni med ožjimi izrazi pod Slogi vrtov)

³ Teme so ločene, kadar se predmetne oznake, ki jih označujejo, v SGC uvrščene v različne hierarhije oz. na različne nivoje znotraj iste hierarhije, ki niso v neposrednem hierarhičnem odnosu.

Npr. delo o osnovah slikanja v akvarelni, oljni in pastelni tehniki

606 □□ **a**Akvarelna tehnika 2SGC

606 □□ **a**Oljna tehnika (slikarstvo) 2SGC

606 □□ **a**Pastelna tehnika 2SGC

*(vse tri predmetne oznake so navedene med ožjimi izrazi pod predmetno oznako **Slikarske tehnike**)*

2.6.2.2 Dela, ki obravnavajo štiri ali več tem

Ločimo naslednje primere:

- delo obravnava štiri ali več ločenih tem

Dodelimo štiri ali več predmetnih oznak, ki natančno označujejo vsako od tem.

Npr. delo o pomorskem prometu, pristaniščih, podnebnih spremembah in turizmu na Antarktiki

606 □□ **a**Pomorski prevoz 2SGC

606 □□ **a**Podnebne spremembe 2SGC

606 □□ **a**Pristanišča 2SGC

606 □□ **a**Turizem 2SGC

607 □□ **a**Antarktika 2SGC

- delo obravnava štiri ali več sorodnih tem, ki so izražene z občnimi imeni

Dodelimo predmetno oznako za splošno temo namesto predmetnih oznak za posamezne sorodne teme.

Npr. delo o izdelavi violin, viol, violončelov in kontrabasov

606 □□ **a**Izdelava glasbil 2SGC

606 □□ **a**Godala 2SGC

*(namesto predmetnih oznak za posamezna glasbila dodelimo predmetno oznako **Godala**, ki označuje splošno temo)*

- delo obravnava štiri sorodne teme, ki so izražene z lastnimi imeni in predstavljajo le majhen del splošne teme

Dodelimo predmetne oznake za vse štiri sorodne teme, dodatno pa tudi predmetno oznako za kategorijo, ki ji pripadajo posamezne entitete.

Npr. delo o arheoloških izkopavanjih v Pompejih, Herkulaneumu, Oplontisu in Stabijah

606 □□ **a**Arheološka izkopavanja 2SGC

606 □□ **a**Izumrla mesta 2SGC

607 □□ **a**Italija 2SGC

607 □□ **a**Pompeji (izumrlo mesto) 2SGC

607 □□ **a**Herkulaneum (izumrlo mesto) 2SGC

607 □□ **a**Oplontis (izumrlo mesto) 2SGC

607 □□ **a**Stabije (izumrlo mesto) 2SGC

*(predmetna oznaka **Izumrla mesta** označuje kategorijo, v katero spadajo štiri naštetata mesta)*

Npr. delo o pesnikih slovenske moderne Ketteju, Cankarju, Murnu in Župančiču

600 □1 **a**Cankar **b**Ivan f1876-1918 2SGC

600 □1 **a**Kette **b**Dragotin f1876-1899 2SGC

600	□1	aMurn bJosip f1879-1901 2SGC
600	□1	aŽupančič bOton f1878-1949 2SGC
606	□□	aSlovenski pesniki 2SGC
606	□□	aSlovenska poezija 2SGC
606	□□	aSlovenska moderna (književnost) 2SGC
608	□□	a1898-1918 2SGC
609	□□	aLiterarne študije 2SGC (predmetna oznaka Slovenski pesniki označuje kategorijo, v katero spadajo štirje naštetih pesniki)

- delo obravnava pet ali več sorodnih tem, ki so izražene z lastnimi imeni in predstavljajo le majhen del splošne teme

Dodelimo predmetno oznako za kategorijo, ki ji pripadajo posamezne entitete, če obstaja oz. jo lahko določimo.

<i>Npr. delo o desetih najbolj slavni rockovskih skupinah: The Beatles, The Rolling Stones, Led Zeppelin, Pink Floyd, Deep Purple, Queen, Metallica, AC/DC, The Beach Boys, The Doors</i>		
606	□□	aRock (glasba) 2SGC
606	□□	aRockovske skupine 2SGC
609	□□	aGlasbene študije 2SGC (predmetna oznaka Rockovske skupine označuje kategorijo, v katero spadajo vse prej naštete skupine)

2.6.3 Vidiki obravnave

Glavne teme so lahko v delih obravnavane s tematskega, geografskega, časovnega ali oblikovnega vidika, lahko pa tudi z vidika osebe, korporacije, rodbine, naslova ipd. Pri predmetnem označevanju dodelimo dodatno predmetno oznako za vsak posamezni vidik. Če lahko posamezni vidik izrazimo v obliki besedne zveze ali z dodanim kvalifikatorjem, ki zajema hkrati vidik in glavno temo, npr. **Športi za osebe s posebnimi potrebami; Otroci razvezanih staršev; Babilonsko-asirska civilizacija; Judovski pogrebni obredi; Godalni kvarteti (violina, viola, violončeli (2)); Versko življenje (islam)**, dodelimo samo eno predmetno oznako.

2.6.3.1 Tematski vidik

<i>Npr. delo o človekovem dožemanju staranja</i>		
606	□□	aStaranje 2SGC
606	□□	aPsihološki vidik 2SGC
<i>Npr. delo o šegah in navadah Romov</i>		
606	□□	aRomi 2SGC
606	□□	aDružbeno življenje in običaji 2SGC

2.6.3.2 Geografski vidik

<i>Npr. delo o apartheidu in rasnih odnosih v Namibiji v obdobju njene aneksije k Južni Afriki</i>		
606	□□	aApartheid 2SGC
606	□□	aRasni odnosi 2SGC
607	□□	aNamibija 2SGC
607	□□	aJužnoafriška republika 2SGC

Npr. delo o družbenem življenju Ameriških Slovencev, živečih v Clevelandu v Združenih državah Amerike

- 606 □□ **a**Ameriški Slovenci 2SGC
 606 □□ **a**Družbeno življenje in običaji 2SGC
 607 □□ **a**Cleveland (Ohio, Združene države Amerike) 2SGC

Npr. delo o mednarodnih odnosih držav Evropske unije

- 606 □□ **a**Mednarodni odnosi 2SGC
 607 □□ **a**Države Evropske unije 2SGC

Npr. delo o slovenski trgovini s Kitajsko

- 606 □□ **a**Trgovinski odnosi 2SGC
 607 □□ **a**Kitajska 2SGC
 607 □□ **a**Slovenija 2SGC

Npr. slikovno delo o alpski favni in flori

- 606 □□ **a**Rastline 2SGC
 606 □□ **a**Živali 2SGC
 607 □□ **a**Alpe 2SGC

2.6.3.3 Časovni vidik

Pri delih, ki obravnavajo določeno temo s časovnega vidika, dodelimo predmetno oznako za leto ali daljše obdobje (**[leto]-[leto]**, **Do [leto]**, **[leto]-....**) v polje 608 – *Časovna predmetna oznaka*. Časovno obdobje lahko po potrebi tudi zaokrožimo, npr. namesto **1938-2012** dodelimo **1930-2020**. Gl. tudi poglavje *Časovne oznake*.

Npr. delo o zgodovini Stare Grčije do rimske osvojitve leta 146 pr. n. št.

- 607 □□ **a**Grčija 2SGC
 606 □□ **a**Zgodovina 2SGC
 608 □□ **a**Do 146 pr. n. št. 2SGC

Npr. delo o zgodovini Osmanskega cesarstva v obdobju vladanja sultana Sulejmana Veličastnega

- 607 □□ **a**Osmansko cesarstvo 2SGC
 606 □□ **a**Zgodovina 2SGC
 608 □□ **a**1500-1599 2SGC

Npr. delo o evropski vojaški zgodovini po koncu 2. svetovne vojne

- 607 □□ **a**Evropa 2SGC
 606 □□ **a**Vojaška zgodovina 2SGC
 608 □□ **a**1945-.... 2SGC

Npr. delo (izšlo 2012) o potopisih francoskih književnikov od začetka 19. stoletja do danes

- 606 □□ **a**Francoski potopisi 2SGC
 606 □□ **a**Francoski književniki 2SGC
 606 □□ **a**Potovanja 2SGC
 608 □□ **a**1800-.... 2SGC
 606 □□ **a**Literarne teme in motivi 2SGC

Npr. delo o gospodarskih razmerah v Sloveniji v času med obema svetovnima vojnama

- 607 □□ **a**Slovenija 2SGC
 606 □□ **a**Gospodarske razmere 2SGC
 608 □□ **a**1919-1941 2SGC

Časovni vidik lahko v nekaterih primerih izrazimo s predmetnimi oznakami v obliki besede ali besedne zveze, ki označujeta določeno obdobje v človeški zgodovini.

Npr. delo o zgodovini Katoliške cerkve v obdobju srednjega veka

601 02 aKatoliška cerkev 2SGC

606 □□ aZgodovina 2SGC

606 □□ aSrednji vek 2SGC

(predmetno oznako za obdobje srednjega veka, ki je v obliki besedne zveze, vnesemo v polje 606 in ne v polje 608; dodatnega polja 608 s predmetno oznako v obliki letnic, ki določajo obdobje srednjega veka, ne dodamo)

Opomba: Za obdobje v človeški zgodovini, ki je obravnavano kot glavna tema, dodelimo predmetno oznako za občno ime.

Npr. delo o italijanski renesansi

606 □□ aRenesansa 2SGC

607 □□ aItalija 2SGC

Npr. delo za otroke o srednjem veku

606 □□ aSrednji vek 2SGC

609 □□ aMladinska dela 2SGC

Npr. delo o prazgodovini na ozemlju Balkanskega polotoka

606 □□ aPrazgodovina 2SGC

607 □□ aBalkanski polotok 2SGC

Npr. delo o družbenih in političnih razmerah v Evropi v revolucionarnem letu 1848

606 □□ aMarčna revolucija (1848-1849) 2SGC

606 □□ a1848 (leto) 2SGC

607 □□ aEvropa 2SGC

606 □□ aDružbene razmere 2SGC

606 □□ aPolitika in vladanje 2SGC

608 □□ a1848-1849 2SGC

(marčna revolucija je obravnavana kot zgodovinski dogodek in ne kot obdobje; dogajanje leta 1848 je glavna tema in ne časovni vidik; časovni vidik označuje predmetna oznaka 1848-1849 v polju 608)

Npr. delo, v katerem je 20. stoletje prikazano skozi fotografije

606 □□ a20. stoletje 2SGC

609 □□ aFotografije 2SGC

Podobno obravnavamo tudi obdobja zemeljske zgodovine, ne glede na to, ali so obravnavana s tematskega ali časovnega vidika.

Npr. delo o podnebjju v jurski dobi

606 □□ aPaleoklimatologija 2SGC

606 □□ aJura (geološka doba) 2SGC

(predmetno oznako za obdobje jure, ki je v obliki besede (z dodanim kvalifikatorjem), vnesemo v polje 606 in ne v polje 608; dodatnega polja 608 s predmetno oznako v obliki letnic, ki določajo obdobje jure, ne dodamo)

2.6.3.4 Oblikovni vidik

Delom, predstavljenim v določeni obliki, dodelimo predmetno oznako za obliko. Gl. tudi podrobnejše smernice za predmetno označevanje v poglavju *Oznake za oblike in žanje*.

Npr. leksikon v slovenskem jeziku s področja ravnanja z okoljem

606 □□ **a**Ravnanje z okoljem 2SGC

609 □□ **a**Enciklopedije in leksikoni 2SGC

Npr. zbornik s posvetovanja bioinformatikov

606 □□ **a**Bioinformatika 2SGC

609 □□ **a**Zborniki (posvetovanja) 2SGC

Npr. osnovnošolski učbenik matematike

606 □□ **a**Matematika 2SGC

609 □□ **a**Učbeniki za osnovne šole 2SGC

Npr. nemško-slovenski elektrotehniški slovar

606 □□ **a**Elektrotehnika 2SGC

606 □□ **a**Nemščina 2SGC

606 □□ **a**Slovenščina 2SGC

609 □□ **a**Dvojezični slovarji 2SGC

Npr. delo s fotografijami Carigrada in le malo besedila

607 □□ **a**Carigrad (Turčija) 2SGC

609 □□ **a**Slikovna dela 2SGC

2.6.3.5 Drugi vidiki

Glavne teme so lahko obravnavane tudi z vidika entitet, kot so osebe, korporacije, rodbine, naslovi ipd. Predmetne oznake za tovrstne entitete dodelimo, kadar so pomembne za vsebino dela, četudi ne obsegajo petine vsebine dela.

Npr. katalog razstave fotografij iz zbirke Alfreda Stieglitza, ki jo hranijo v Museum of Modern Art v New Yorku

600 □1 **a**Stieglitz **b**Alfred **f**1864-1946 2SGC

601 02 **a**Museum of Modern Art **c**New York, Združene države Amerike 2SGC

606 □□ **a**Umetniška fotografija 2SGC

606 □□ **a**Fotografske zbirke 2SGC

606 □□ **a**Privatne zbirke 2SGC

609 □□ **a**Fotografije 2SGC

609 □□ **a**Razstavni katalogi 2SGC

2.7 Predmetne oznake, ki so enake opisnim točkam dostopa

V nekaterih primerih lahko pri predmetnem označevanju dodelimo ustrezno predmetno oznako, ki podvaja točko dostopa, ki smo jo uporabili za glavni ali dodatni vpis pri opisni katalogizaciji. Tako ravnamo pri avtobiografskih delih, delih s korporativnim avtorstvom, umetniških reprodukcijah s komentarji ter naslovih del, ki so v obliki študij ali komentarjev k tem reprodukcijam.

Npr. zbornik prispevkov o dragocenih knjigah in drugih fondih Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani

601 02 **a**Narodna in univerzitetna knjižnica **c**Ljubljana 2SGC

606 □□ **a**Knjižnični fondi 2SGC

606 □□ **a**Redke knjige 2SGC

710	02	aNarodna in univerzitetna knjižnica eLjubljana 2SGC
<i>Npr. znanstvenokritična faksimilirana izdaja Brižinskih spomenikov</i>		
500	00	aBrižinski spomeniki 2SGC
605	□□	aBrižinski spomeniki 2SGC
606	□□	aSlovenski rokopisi 2SGC
608	□□	a950-1050 2SGC
609	□□	aFaksimili rokopisov 2SGC

2.8 Teme, ki niso zastopane v SGC

Kadar v SGC ne najdemo ustrezne predmetne oznake, iz različnih razlogov (npr. terminološke nejasnosti) pa ne pride v poštev, da bi oblikovali novo, si pomagamo tako, da dodelimo predmetno oznako za splošni pojem ali dve ali več sorodnih predmetnih oznak, kar od tega najbolj natančno označuje obravnavano temo.

<i>Npr. delo o demografskih trendih v Indiji</i>		
606	□□	aDemografska statistika 2SGC
606	□□	aProjekcije prebivalstva 2SGC
607	□□	aIndija 2SGC
<i>(izraz "demografski trendi" ni zastopan v SGC)</i>		
<i>Npr. delo, v katerem je podan zgodovinski pregled razvoja čebelarstva na Slovenskem</i>		
606	□□	aČebelarstvo 2SGC
606	□□	aZgodovina 2SGC
607	□□	aSlovenija 2SGC
<i>(izraz "zgodovinski pregledi" ni zastopan v SGC)</i>		
<i>Npr. delo, ki v naslovu govori o znanju in delovni uspešnosti, namenjeno poslovnežem in menedžerjem; delo govori o vodenju zaposlenih in o pomenu timskega dela in permanentnega izobraževanja za zagotavljanje učinkovitega delovanja organizacije</i>		
606	□□	aUpravljanje s človeškimi viri 2SGC
606	□□	aOrganizacijska učinkovitost 2SGC
606	□□	aDelovne skupine 2SGC
606	□□	aPermanentno izobraževanje 2SGC
<i>(izraz "znanje" je presplošen in ni zastopan v SGC; zastopan ni tudi izraz "delovna uspešnost")</i>		

V primeru drugih tem, kjer ne obstajajo zadržki glede njihove vključitve v SGC, pa ravnamo v skladu s smernicami za oblikovanje novih predmetnih oznak.

3 PREDLOGI TERMINOLOŠKIH DOPOLNITEV ALI SPREMEMB

3.1 Širjenje besednjaka SGC

Geslovnik SGC se nenehno razvija, dopolnjuje in širi. Čeprav je za delo z normativnimi zapisi SGC potrebno uredniško pooblastilo, pa lahko tudi registrirani katalogizatorji, ki nimajo takega pooblastila, preko portala [SGC – Splošni geslovnik COBISS.SI](https://www.sgc.si) predlagajo

manjkajoče izraze pri predmetnem označevanju in določene spremembe v obstoječih zapisih.

Na portalu se lahko registrirajo le katalogizatorji, ki so opravili tečaj [Predmetno označevanje s Splošnim geslovnikom COBISS](#). Zaradi zagotavljanja učinkovitega delovanja uredniške skupine SGC pri obravnavi predlogov predlagamo, da predloge za dopolnitve geslovnika sporoča le en katalogizator iz posamezne knjižnice. To je katalogizator, ki v knjižnici opravlja vlogo koordinatorja za SGC. V tej vlogi zbira predloge od drugih katalogizatorjev v svoji knjižnici, pred posredovanjem posameznega predloga uredniški skupini SGC pa presodi, ali je predlog smiseln in v skladu z načeli SGC.

Uredniška skupina SGC nato predlog obravnava in o svoji odločitvi pisno obvesti predlagatelja. Predlog je lahko odobren v obliki, kot ga je predlagala knjižnica ("potrjen"), lahko je odobren v spremenjeni obliki ("prirejen") ali označen kot neustrezen ("zavrjen"), hkrati z ustrežno obrazložitvijo.

Seznami novih predmetnih oznak in pomembnejših sprememb v zapisih se objavljajo dvakrat letno na portalu SGC.

3.2 Podajanje predlogov

3.2.1 Vrste predlogov

Portal SGC je namenjen izključno podajanju predlogov, povezanih s terminologijo.

Katalogizatorji lahko predlagajo:

- kreiranje zapisov za nove predmetne oznake
- spreminjanje obstoječih predmetnih oznak
- dodajanje neizbranih izrazov v obstoječe zapise

Opomba: Portala ne uporabljamo za sporočanje raznih napak ali nedoslednosti v zapisih, kot so zatipkana besedila, podvojeni zapisi za pojme, podvojeni izrazi v samih zapisih ipd.

3.2.2 Vrste normativnih zapisov

Na portalu SGC je možno podajati predloge normativnih zapisov le za naslednje vrste entitet:

- občna imena, vključno z večkratnimi predmetnimi oznakami (npr. **Madžarska kuhinja**) in lastnimi imeni, ki so v SGC obravnavana kot občna imena (npr. **Indijanci; Rdeči križ**)
- oblike, žanre in fizične značilnosti
- zemljepisna imena, vključno z imeni političnoteritorialnih enot in lastnimi imeni, ki označujejo stavbe in druge objekte, ki so v SGC obravnavana kot zemljepisna imena (npr. **Viadukt Črni Kal (Slovenija); Orfejev spomenik (Ptuj, Slovenija)**)
- rodbinska imena
- nekatera osebna imena, in sicer: plemiška in vladarska imena, imena verskih dostojanstvenikov, imena mitoloških in legendarnih likov, imena izmišljenih likov, poimenovanja živali (npr. **Dolly, ovca**)
- lastna imena stavb in drugih objektov, ki so v SGC obravnavana kot korporacije (npr. **Kolosej (Rim, Italija); Galeb (šolska ladja)**)

Normativne zapise za entitete, za katere veljajo primarno pravila opisne katalogizacije, naredijo katalogizatorji sami, upoštevajoč pri tem morebitna odstopanja, ki jih narekujejo

načela SGC. To so lahko kratki ali polni normativni zapisi, odvisno od pooblastila za katalogizacijo.

3.2.3 *Oblikovanje predlogov*

Predlogi novih ali spremenjenih predmetnih oznak ali neizbranih izrazov morajo biti oblikovani v skladu s splošnimi načeli jezika SGC.

Katalogizatorji imajo na portalu SGC na voljo dva različna obrazca za podajanje predlogov za dopolnitve geslovnika, in sicer:

- Nova predmetna oznaka

V obrazcu lahko katalogizatorji predlagajo novo predmetno oznako, hkrati pa tudi enega ali več neizbranih izrazov, ne pa tudi same strukture normativnega zapisa. Strukturo zapisa v primeru, da je bil predlog potrjen, določi urednik SGC.

Katalogizatorji morajo obvezno navesti tudi vrstilec UDK za glavno področje, v katero se uvršča predlagana predmetna oznaka, in bibliografski vir, ki ga predmetno označujejo (COBISS-ID, naslov, avtor). Po možnosti dodatno navedejo tudi razne referenčne in druge vire, ter izraze za pojme, ki se uporabljajo v posameznih virih.

Katalogizatorji morajo obvezno navesti tudi vrstilec UDK in bibliografski vir, za katerega izbirajo predmetne oznake (COBISS-ID, naslov, avtor). Po možnosti dodatno navedejo tudi razne referenčne idr. vire, ter izraze za pojme, ki se uporabljajo v posameznih virih.

- Sprememba zapisa SGC

Obrazec je namenjen podajanju predlogov, ki se nanašajo na spremembo obstoječe predmetne oznake (sprememba oblike normativne točke dostopa, zamenjava izraza z drugim izrazom) ali na dodajanje enega ali več novih neizbranih izrazov.

Reference: FAST: Faceted Application of Subject Terminology (str. [161]–214) / LCSHM: H 180 Assigning and Constructing Subject Headings / RAMEAU (7e éd): L'indexation RAMEAU (str. 22–32) / Chan, Lois Mai, Library of Congress subject headings: principles and application, 4th ed. (str. 179–200)